

כ"ח בניסן תש"ף, 22.4.2020

גיליון מס' 706

פרשת תזריע-מצורע

גבולות

מאת מרדכי גילה, לביא

ישנם גבולות שהם חדים כתער, כמו גבולות פוליטיים בין מדינות. גבול כזה יכול להיות סגור ובלתי חדיר, אבל הוא יכול גם להיות פתוח ונושם, כמו הגבול בין יצור חי וסביבתו - מצד אחד, זהו גבול חד וברור שנועד לשמר את שיווי המשקל הפנימי שבתוך היצור החי, גם בתנאים חיצוניים משתנים. מצד שני הוא מזרז ומעודד זרימה בלתי פוסקת של חומרים ושל מידע דרכו, בשני הכיוונים. הגבול של ייצור חי נועד לאפשר יחסי גומלין הדדיים הכרחיים. בפרשתנו נרמז שכך ראוי שיהיה הגבול בין עם ישראל לסביבתו.

למחנה בני ישראל במדבר היו שלושה גבולות: בין מחנה שכינה, למחנה לוייה ; בין מחנה לוייה, למחנה ישראל ; ובין מחנה ישראל, אל "חוץ למחנה". את הגבול האחרון נאלצו המצורעים לחצות בטומאתם, ולשהות לגמרי מחוץ למחנה (במדבר ה', א', ועל פי המדרש המובא ברש"י, שם), עד אשר פסק נגע הצרעת. כדי לחצות את הגבול בחזרה אל ביתם שבתוך המחנה, היה עליהם לעבור טקס מעבר גדוש בסמלים, כמתואר בפרשתנו. באופן מפתיע, טקס זה דומה לטקס שעברו הכהנים בהקדשתם, לפני שהורשו לחצות את הגבול הפנימי ביותר מהחולין - אל תוך מחנה השכינה (ויקרא, פרשיות צו ושמיני). בשני טקסי המעבר יש שלב ראשון שבו משולבת גם התזה: הזאת דם על המצורע שבע פעמים, ובטקס המקביל - הזאת שמן המשחה על המזבח שבע פעמים. בשני הטקסים יש נתינת דם של קרבן אשם על תנוך אוזן הימנית, על בוהן ידו הימנית ועל בוהן רגלו הימנית של המיטהרהכהן. המצורע חויב לשבת חוץ לאהלו ולהמתין להיתר להיכנס אליו במשך שבעה ימים, וגם הכהנים חויבו לשבת בפתח אהל מועד ולהמתין לכניסתם לתפקיד, במשך שבעה ימים. שני הטקסים מסתיימים בהקרבת שני בעלי חיים, אחד לקורבן חטאת ואחד לקורבן עולה, שני קרבנות שנחשבים לחמורים מבחינת קדושתם. יש כמובן הבדלים לא מעטים בין טקס ההיטהרות של המצורע וטקס ה"מילוי" של הכהן, אבל ריבוי המרכיבים המשותפים אומר דרשני.

בשני המקרים מדובר בטקס מעבר, ואולי אפשר להסיק מהדמיון בין הטקסים שמדובר באותו סוג של גבול. הגבול אל מחנה שכינה, שהוא גם הגבול בין חולין לקדושה ברור וחד, "וְהָזָר הַקָּרֵב יוֹמֵת" (במדבר, יח, ז). אבל כמו הגבול של יצור חי, הוא בנוי כדי לאפשר יחסי גומלין בין שני התחומים. מחוץ לגבול זה מתקיימים חייהם של אנשים, אבל עליהם להיות מושפעים מהקודש, ופתוחים למסרים שלו.

על פי המדרש נבנה המקדש עם חלונות צרים מבפנים, ורחבים מבחוץ, כדי לסמל שהמשכן מאיר לעולם שמחוצה לו, ולא להיפך. בלשכת הגזית ישבה הסנהדרין ומשם יצאה תורה לעולם. עשן המזבח וריח הניחוח של הקרבנות והקטורת התפשטו רחוק מסיבב כדי להזכיר לאנשים שהם שותפים בעבודת ה'. והיתה גם תנועה בכיוון ההפוך: אל המשכן, ויותר מאוחר אל המקדש, בא עם ישראל עם הביכורים ועם המעשרות, ולשם הם הביאו את קרבנותיהם אחרי לידה, אחרי ביצוע עבירה בשוגג, ולצורך תשלום נדרים. לשם הגיעו כל רבדי העם, עם המחלוקות והמריבות שלהם. לשם הביאו את קרבן הפסח לשחיטה, כדי לציין את הנס שבשחרור הלאומי. בלי כל

אלה לא הייתה משמעות למחנה השכינה. הגבול המפריד את מחנה השכינה מסביבתו, הוא גבול פתוח ונושם לשני הכיוונים.

רבים טענו שבזמן המודרני, אחרי נפילת חומות הגטו, צריך הגבול בין "מחנה ישראל" לעולם שסביבו להישאר סגור ובלתי חדיר. אחרים, החל מהרב הירש ז"ל וכלה בציונות הדתית, ביהדות הרפורמית והקונסרבטיבית ובתנועת תורה ועבודה, צידדו בגבול הדומה לגבול של יצור חי - גבול החדיר להישגי המדע, התרבות והמוסר הטבעי, גבול שמאפשר לנו לקבל אל תוך חיי החולין את כל היופי וכל העוצמה של היצירה האנושית. ובכיוון השני - יש לנו מה לתרום לעולם מהאוצר העצום של ערכים דתיים ואנושיים בספרות ובמסורת של עם ישראל, החוצה, אל העולם. יהודים היונקים מסורת זו עם חלב אמם, תורמים לעולם בכל תחומי היצירה והעשייה, תוך שיהדותם מהווה מצפן ומקור השראה.

הגבול בין מחנה ישראל לסביבתו, "העולם הלא יהודי", ראוי שיהיה דומה לגבול מחנה השכינה - חדיר להשפעות, דינמי ונושם.

מרדכי גילה נולד בשוודיה ב-1952 ועלה לישראל לקיבוץ לביא ב-1973. בהיותו בן 21. הוא נשוי לעירית, בת משואות יצחק ולזוג המישה ילדים בוגרים. בהשכלתו הוא דוקטור לביולוגיה, ובקיבוץ עסק במטעים ובתפקידי שיווק שונים. ספרו על קליטת ניצולי שואה בשוודיה ב-1945, "עצי לבנה ומסילות ברזל" יצא לאור ב-2019.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [subscribe](#) בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב [unsubscribe](#) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il